

Siseministri määruse
„Vabaühenduse arenguhüpet ettevalmistava ja arenguhüppe toetuse
andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega reguleeritakse vabaühendustele arenguhüppeks või selle ettevalmistamiseks toetuse andmise tingimusi ja korda. Eelnõus määratakse kindlaks taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, kulude abikõlblikkuse tingimused, toetatavad tegevused, taotluse hindamiskriteeriumid ja menetluskord, toetuse aruandlus ja kontroll, toetuse või selle jäägi tagasinõudmise täpsustatud alused ja kord, poolte õigused jakohustused ning vaidemenetlus. Toetust annab Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital, kes vastutab taotlusvooru korraldamise, taotluste hindamise ning toetuse kasutamise kontrollimise eest.

Toetuse peamine eesmärk on tõsta avalikes huvides tegutsevate vabaühenduste arenguvõimekust, võimet oma arengut analüüsida ja kavandada ning parandada suutlikkust oma põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks. Kokkuvõttes panustab toetus sidusa ja tugeva kodanikuühiskonna arengusse.

Toetust jagatakse kahes taotlusvoorus, millest ühes rahastatakse arenguhüpet ettevalmistavaid projekte ning teises arenguhüppe projekte. Arenguhüppe ettevalmistamist toetatakse eesmärgiga tagada oma arengut analüüsivad ja kavandavad vabaühendused. Arenguhüppe toetust saab küsida tegevusteks, mis tõstavad taotleja vabaühenduse võimekust saavutada oma avalikes huvides põhikirjalisi eesmärke.

Abikõlblikuks loetakse põhjendatud kulud, mis vastavad tingimustele ning aitavad tõhusalt saavutada toetuse eesmärke. Näiteks tööjõukulud, eksperditasud, koolituste ja ürituste korraldamise kulud, trüki- ja digimaterjalide väljaandmine. Määrus sätestab loetelu kuludest, mis loetakse alati mitteabikõlblikuks.

Toetuse maksimaalne suurus ühe taotluse kohta arenguhüppe voorus on 25 000 eurot ja arenguhüpet ettevalmistavas voorus 4000 eurot. KÜSK otsustab taotluse alusel makstava toetuse summa ülemmäära piires. Taotlusvoorus kasutatavate toetuste maht kokku on 400 000 eurot, millest 200 000 euro ulatuses toetatakse piirkondlike vabaühenduste projekte ja 200 000 euro ulatuses üleriigilise või rahvusvahelise tegutsemispiirkonnaga vabaühenduste projekte.

Taotlejateks võivad olla vähemalt ühe aasta registrisse kantud mittetulundusühingud ja sihtasutused, kes tegutsevad avalikes huvides, kelle tegevus on avalik ning kes täidavad seadusest ja varasematest lepingutest tulenevaid kohustusi. Taotlejal ei tohi olla maksuvõlgu ega nõuetekohaselt täitmata kohustusi KÜSKi ees. Taotlejal ei tohi olla taotlemise hetkel käimas arenguhüpet ettevalmistavat projekti ega arenguhüppe projekti, mida rahastab KÜSK.

Toetuse tulemusena paraneb avalikes huvides avalikult tegutsevate vabaühenduste võime oma arengut analüüsida, kavandada ning täita oma põhikirjalisi eesmärke, mis kokkuvõttes aitab kaasa kodanikuühiskonna arengule.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi usuasjade ja kodanikuühiskonna osakonna juhataja Martin Tulit (martin.tulit@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Kristjan Ots.

Eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on toetada kodanikuühiskonna arengut vabaühenduste arenguhüppe ettevalmistamise ja arenguhüppe toetamise teel. Toetus on mõeldud mittetulundusühingutele ja sihtasutustele, tõstmaks nende võimekust saavutada oma põhikirjalisi eesmärke, mis on avalikes huvides.

Arenguhüppe toetust on KÜSK andnud alates 2018 aastast, arenguhüppe ettevalmistamise toetust alates 2019 aastast. Määrusega kehtestatud tingimustel ja korras jagatakse toetust arenguhüpet ettevalmistavatele projektidele ning arenguhüppe projektidele.

Jätkuna varasematele vabaühenduste arenguhüpet toetavatele meetmetele tagab toetus ühtse, stabiilse ja läbipaistva raamistiku. Toetus aitab vabaühendustel viia oma avalikke huve edendav tegevus uuele tasemele, aidates kaasa avatud, kaasava ja ühtehoidva ühiskonna kujunemisele. Riigi panus annab ka selge signaali, et kodanikuühiskonna areng ja kodanike aktiivne osalemine on riiklikult väärtustatud ja strateegiliselt tähtis.

Siseminister kehtestab toetuse andmiseks määruse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel, mille kohaselt kehtestab minister määrusega tingimused ja korra ministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt riigisisese toetusprogrammi elluviimiseks, toetusprogrammist vahendite saamiseks ning saadud vahendite kasutamiseks, kui nimetatud tingimused ja kord ei tulene muust õigusaktist.

Määrus loob toetusest huvitatud isikute jaoks selguse, kes ja millistel tingimustel saab toetust taotleda, milline on sellega seotud korraldus ja menetlus. Seeläbi tagatakse avaliku raha aus jaotus kooskõlas toetuse eesmärgiga ning vahendite sihipärane ja läbipaistev kasutamine. Määruses sätestatakse taotlemise ja hindamise põhimõtted, taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, abikõlblike kulude tingimused, aruandlusnõuded ning toetuse kasutamise üle tehtav järelevalve.

Toetuse andmine on seotud arengukava „Sidus Eesti 2021–2030“ eesmärkide täitmisega.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **7 peatükist ja 24 paragrahvist**. Eelnõu ülesehitus on järgmine:

- 1. peatükk „Üldsätted“ (§-d 1–5);
- 2. peatükk „Toetuse andmise alused“ (§-d 6–9);
- 3. peatükk „Nõuded taotlejale ja taotlusele“ (§-d 10–11);
- 4. peatükk „Taotlusvoorude avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine“ (§-d 12–16);
- 5. peatükk „Toetuse kasutamine ja tagasinõudmine“ (§-d 17–21);
- 6. peatükk „Poolte õigused ja kohustused“ (§-d 22–23);
- 7. peatükk „Vaidemenetlus“ (§ 24).

1. peatükk. Üldsätted

Selles peatükis sätestatakse määruse reguleerimis- ja kohaldamisala, toetuse andmise eesmärk, sihtrühm ja tulemus, toetuse andja, toetuse taotleja ning vähese tähtsusega abi sätteid.

Paragrahviga 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Lõike 1 järgi kehtestatakse määrusega vabaühenduse arenguhüpet ettevalmistava ja arenguhüppe toetuse taotlemise ja andmise, taotlusvoorude läbiviimise, taotluse ja taotleja kvalifitseerumise, taotlusvoorude avamise, taotluse esitamise, hindamise ja menetlemise ning toetuse kohta otsuse tegemise, toetuse kasutamise, aruandluse ning toetuse või selle jäägi tagasinõudmise tingimused ja kord.

Lõikes 2 piiritletakse määruse kohaldamisala. Määrust kohaldatakse mittetulundusühingutele ja sihtasutustele, kes oma tegevusega seoses toetust taotlevad. Määrust ei kohaldata Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 (milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes) (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) (edaspidi *VTA määrus*) artikli 1 lõike 1 punktides a–f sätestatud juhtudel. Viidatud komisjoni määruse sätteid näevad ette üksikasjaliku loetelu juhtudest, mida ei loeta vähese tähtsusega abiks. Muu hulgas ei saa toetust:

- kalandus- ja vesiviljelusvaldkonnas tegutsevad ettevõtjad;
- ettevõtjad, kes tegutsevad põllumajandustoodete esmatootmise ning töötlemise ja turustamisega;
- ekspordi korral kolmandatesse riikidesse või Euroopa Liidu liikmesriikidesse;
- kodumaiste kaupade ja teenuste kasutamisel importkaupade ja -teenuste asemel.

Paragrahviga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk, sihtrühm ja tulemus.

Toetust antakse eesmärgiga tõsta avalikes huvides tegutsevate vabaühenduste arenguvõimekust, parandada nende suutlikkust oma põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks, panustades seeläbi sidusa ja tugeva kodanikuühiskonna arengusse. Toetus aitab

mittetulundusühingutel ja sihtasutustel oma avaliku huvi edendamisele suunatud tegevusi paremini analüüsida ja kavandada, selleks vajalikku tegevuskava koostada ning oma põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks vajalikke oskusi arendada. See hõlmab strateegilist juhtimist, tulemuste ja mõju mõõtmist, inimeste ja tööprotsesside juhtimist, finantsplaneerimist (sh omatulu teenimist), kommunikatsiooni ja koostööd, võimekust tegutseda efektiivselt omal alal (nt teenuse osutamine, huvikaitse, kogukondliku või valdkondliku sidususe loomine, ressursside vahendamine).

KÜSK jagab taotlusvooru raames toetust nii arenguhüpet ettevalmistavatele kui ka arenguhüppe projektidele.

Toetuse sihtrühma ehk toetuse taotlejate hulka saavad kuuluda mittetulundusühingud ja sihtasutused, kes tegutsevad avalikes huvides piirkondlikult, üleriigiliselt või rahvusvaheliselt. Piirkondlikult tegutsev vabaühendus on maakonna, valla, linna, alevi, aleviku või küla sihtgruppide huvides tegutsev vabaühendus. Piirkonnaks loetakse vooru mõistes kuni kolme maakonda. Üleriigiliselt või rahvusvaheliselt tegutsev vabaühendus (sh katus- ja eestkosteorganisatsioon või võrgustik) on ühendus, kelle tegevused on suunatud sihtgrupile üle Eesti, väljaspool Eestit või enam kui kolmes maakonnas.

Toetus aitab edendada vabaühenduste jätkusuutlikku arengut, parandades nende avalikke huve teenivate põhikirjaliste ülesannete täitmise võimekust.

Paragrahviga 3 nimetatakse toetuse andjaks Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (edaspidi *KÜSK*), kes menetleb toetuse taotlusi (edaspidi *taotlus*), teeb toetuse väljamakseid ja järelevalvet toetuse kasutamise üle. KÜSK vastutab taotlusvooru väljakuulutamise ja koordineerimise eest, teavitab toetuse saamise võimalusest, menetleb esitatud taotlust ning otsustab, kas taotlus rahuldada või mitte jne. Toetuse andja täpsem õiguste ja kohustuste loend on esitatud §-s 23.

Paragrahviga 4 sätestatakse tingimused toetuse taotlejale. Toetust saavad taotleda Eestis avalikes huvides ja avalikult tegutsevad mittetulundusühingud või sihtasutused, kes taotluse esitamise ajaks on olnud vähemalt aasta registrisse kantud.

Toetuse taotleja peab tegutsema avalikes, mitte erahuvides. Avalik huvi on määratlemata õigusmõiste. Avalikes huvides saab anda toetust vabaühendustele, mille põhikirjaline tegevus ja sihtrühm ulatub väljapoole ühenduse liikmete või töötajate huvidest. Erivajadustega inimesi ühendavate organisatsioonide puhul ei ole väljapoole suunatus alati nõutav. Avalikes huvides tegutsemine eeldab kooskõla põhiseaduslike väärtustega. Avalikes huvides toimiva ühenduse tegevust iseloomustab avatus ja läbipaistvus, liikmeks astumine peaks olema avatud võimalikult paljudele, eesmärk on ühiskonna kui terviku huvides tegutsemine ja avaliku hüve loomine. Toetust võib kasutada majandustegevuseks, kuid see ei tohi olla peamine eesmärk ega tekitada ebaausat konkurentsi erasektoriga. Taotleja tegevus on avalik, mis tähendab seda, et taotlejal on oma tegevust tutvustav ja avalikkusele kättesaadav veebisait või sotsiaalmeediakonto (näiteks Facebooki konto), millelt on leitav eestikeelne teave vabaühenduse eesmärkide ja tegevuse kohta ning kus on avaldatud viide eetilise tegevuse põhimõtetele ja/või väärtustele, mida ta oma tegevuses järgib. Taotleja võib oma tegevuse

kohta infot jagada ka katus- või partnerorganisatsiooni või kohaliku omavalitsuse veebisaidi alamlehel.

Taotleja peab olema taotluse esitamise hetkel olnud Eesti mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud vähemalt ühe aasta, mis tagab, et toetust saavad taotleda ainult juba toimivad ja usaldusväärsed organisatsioonid, mitte hiljuti loodud või registreeritud üksused. Ühe aasta tegutsemisnõue võimaldab hinnata taotleja varasemat tegevust, usaldusväärsust ja suutlikkust projekte ellu viia. Samuti aitab see vältida olukordi, kus luuakse lühikese tegutsemisajaga organisatsioone ainult selleks, et saada toetust, mõtlemata pikaajalisele tegutsemisele ja jätkusuutlikkusele.

Väljastatud on toetuse andmine isikutele, kelle juht- või kontrollorgani (juhatuse, nõukogu vms) liikmete hulka kuulub mõni KÜSK-i juhatuse või nõukogu liige või muu selline isik, kelle ametiseisund võimaldab tal toetuse andmist mõjutada. Lisaks välistab toetuse saamise põhimõtte, et arenguhüpet ettevalmistavat või arenguhüppe toetust saab sama taotleja kolme aasta jooksul samas taotlusvoorus taotleda vaid korra. Piirangu eesmärk on tagada kummaski voorus toetuse maksmiseks ettenähtud raha jõudmine laiema sihtrühma kasutusse. Sellele vaatamata on võimalik ühel taotlejal saada toetust nii arenguhüppe ettevalmistamiseks kui arenguhüppeks.

Paragrahviga 5 sätestatakse täpsemalt vähese tähtsusega abi andmisega seonduv.

Kui määruse alusel antav toetus liigitub vähese tähtsusega abiks, siis järgitakse toetuse andmisel reegleid ja põhimõtteid, mis tulenevad konkurentsiseaduse 6. peatükist ning VTA määrusest. KÜSK peab kontrollima, kas toetus on vähese tähtsusega abi, võttes arvesse taotleja esitatud andmeid. Kahtluse korral KÜSK analüüsib, kas toetusega luuakse majanduslik eelis ja moonutatakse konkurentsi. Vähese tähtsusega abi andmisel tuleb muu hulgas jälgida, et ühele taotlejale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul 300 000 eurot. Alates 1. jaanuarist 2024. a tõusis vähese tähtsusega abi ülemmäär 300 000 euronit taotleja kohta kolme aasta jooksul. See tähendab, et ülemmäära arvestatakse jooksvalt abi andmise kuupäevast kolm aastat tagasi.¹

Lisaks on oluline tähele panna, et vähese tähtsusega abi andmisel peab toetuse andja säilitama toetuse andmisega seotud dokumente kümme aastat.

2. peatükk. Toetuse andmise alused

Paragrahviga 6 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõige 1 sätestab, et toetust antakse tegevustele, mis otseselt aitavad saavutada toetuse andmise eesmärki ja tulemust. See tagab, et vahendeid kasutatakse sihipäraselt ning projekti mõju on mõõdetav ja kontrollitav.

¹ Vähese tähtsusega abi. <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigiabi/vahese-tahtsusega-abi>.

Lõike 2 sätestab näitliku loetelu, milleks toetust saab taotleda ja milleks mitte. Toetatava tegevuse ja kulu abikõlblikkuse tingimused aitavad tagada toetuse eesmärgipärast kasutamist.

Arenguhüppe toetust saab taotleda tegevusteks, mis tõstavad taotleja võimekust saavutada oma põhikirjalisi avalikes huvides seatud eesmärgid. Võimekusena on mõeldud oskusi, mis on vajalikud ja olulised vabaühenduse eesmärkide saavutamiseks. Selle, milliste võimete arendamisele taotleja keskendub ja selleks projekti tulemusena tegevuskava koostab, on taotleja otsustada ja põhjendada.

Arenguhüpet ettevalmistavas voorus toetatakse tegevusi, mis loovad arenguhüppeks vajalikud eeldused. Näiteks sihtrühma vajaduste kaardistamine, senise tegevuse mõju uuringud või arenguvajaduse terviklik kaardistamine. Arenguhüpet ettevalmistava toetuse tulemusena valmiv dokument on tegevuskava, mille täpsemaks sisuks võib olla ka arengukava või äriplaan. Tegevuskava on realistlik, konkreetsete tegevuste kogum koos ajaplaaniga. Tegevuskava võib olla suunatud ka taotleja sihtrühma kuuluvate avalikes huvides tegutsevate vabaühenduste arendamisele. Arengukava on suunatud arengueesmärkide saavutamisele. Äriplaan on läbimõeldud kava toodete/teenuste pakkumiseks, selleks et saavutada taotleja avalikes huvides põhikirjaliste eesmärkide iseseisev rahastamine. Tegevuskava peab sisaldama minimaalselt eesmärgid, mõju hindamise indikaatoreid, ajakava, vastutavaid isikuid, tegevusi ja tulemusi.

Arenguhüppe toetuse objektiks võib olla näiteks taotleja tegevuskava koostamine ja elluviimine; organisatsioonilise võimekuse arendamine; taotleja teenuste arendamine ja innovatiivsete lahenduste rakendamine, mis loovad avalikku hüvet; projekti või tegevuste planeerimine ja elluviimine, mis suurendab organisatsiooni jätkusuutlikkust ja sihtrühma heaolu; võrgustike loomine ja koostöö edendamine teiste vabaühenduste, avaliku ja erasektori ning kogukondadega.

Paragrahviga 7 reguleeritakse kulu abikõlblikkust.

Lõike 1 kohaselt on käesoleva määruse raames abikõlblikud kulud selgelt määratletud, et tagada toetuse sihipärane ja tõhus kasutamine. Abikõlblik on kulu, mille on teinud toetuse saaja projekti abikõlblikkuse perioodil ja mis vastab projekti eesmärkidele ning on vajalik, põhjendatud ja otseselt seotud projekti elluviimisega. Tegemist on kulu abikõlblikuks lugemise üldpõhimõttega.

Lõige 2 sätestab, millised kulud on abikõlblikud, et tagada toetuse sihipärane ja läbipaistev kasutamine. Abikõlblikeks kuludeks on kavandatud tegevuste ja tegevuskava elluviimisega otseselt seotud kulud, tegevustega seotud ürituste ja koolituste korraldamise ning nendel osalemise kulud, samuti kommunikatsiooni- ja teavituskulud. Viimase hulka kuuluvad näiteks teavitamiskohustuse täitmisega seotud vajalikud kulutused. Toetust saab taotleda ka toetatavate tegevustega seotud ja eesmärkide elluviimiseks vajalike selliste teenuste katteks, mis ostetakse sisse (nt õigusabi, notaritasud, tehniline ja finantsekspertisi, raamatupidamiskulud). Arenguhüppe toetuste puhul loetakse põhjendatud juhtudel abikõlblike kulude hulka inventari-, väike- ja põhivara soetused. Abikõlblikuks loetakse ka

sellised avalik-õiguslikud tasud nagu lõivud ja maksud, mida isik riigilt tagasi ei saa ning muud põhjendatud kulud, mis on ette nähtud tegevustega seotud eelarves. Selline täpsustus tagab, et toetust kasutatakse ainult otseselt projekti eesmärkide saavutamiseks vajalikeks kuludeks ning võimaldab hinnata eelarve realistlikkust ja kulude põhjendatust.

Lõike 3 järgi on selgelt välistatud mitteabikõlblikud kulud, et tagada toetuse sihipärane kasutamine ja vältida väärkasutust. Esmalt ei ole lubatud maksta arenguhüpet ettevalmistavat toetust inventari- väike- või põhivara soetamiseks. Küll on see põhjendatud juhtudel lubatud arenguhüppe toetuse puhul. Abikõlblikuks ei loeta seotud isikutega tehtud tasulisi tehinguid, mis võivad ohustada läbipaistvust ja tekitada huvide konflikti. Finantskulud, nagu intressid, valuutavahetustasud ja viivised või leppetrahvid, samuti kindlustuskulu ja sellega kaasnev kulu ei ole seotud projekti eesmärkide elluviimisega ning seetõttu ei kuulu abikõlblike kulude hulka. Samuti on välistatud rahatrahvid, vaide- ja kohtumenetluse kulud, reserv ootamatute kulude katmiseks ning sotsiaaltoetused ning erisoodustusena käsitletav kulu ja sellelt tasutav maks. Toetusest ei saa katta kulusid, mis on juba rahastatud teistest projektidest või avaliku sektori vahenditest, vältimaks topeltrahastamist. Lisaks ei ole lubatud projektijuhtimise sisseostmine teiselt juriidiliselt isikult, liikmemaksude, esinduskulude ja kingituste katmine. Kõik põhjendamatud ja ebaolulised kulud on samuti mitteabikõlblikud, et tagada toetuse eesmärgipärane ja tõhus kasutamine.

Lõike 4 järgi peavad kõik kulud olema tõendatud asjakohaste raamatupidamisdokumentidega, nagu arved või samaväärse tõendusväärtusega dokumendid, et kulutused oleksid läbipaistvad ja kontrollitavad.

Lõikes 5 toetuse saajale ettenähtud nõue tasuda projekti kulu enda arvelduskontolt, täidab kulutuste läbipaistvuse ja kontrollitavuse eesmärgi.

Paragrahviga 8 sätestatakse toetuse andmise periood ja projekti abikõlblikkuse periood.

Lõikega 1 sätestatakse toetuse andmise periood ehk ajavahemik, mille jooksul võib kuulutada välja taotlusvooru, esitada taotlusi, teha taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuseid ning viia ellu ja rahastada toetatavaid tegevusi. Lõike teine lause täpsustab, et toetuse andmise periood algab taotlusvooru kalendriaasta 1. jaanuaril ja lõpeb hiljemalt sama aasta 30. novembril. Toetuse taotlemise ja kasutamisega seotud tegevused peavad mahtuma selle perioodi sisse. Küll on KÜSK-il hiljem võimalik algatada näiteks toetuse tagasinõudmist.

Lõike 2 kohaselt on projekti abikõlblikkuse periood ajavahemik, mille kestel saab teha projekti tegevusi ja saavad tekkida projekti kulud. Väljaspool abikõlblikkuse perioodi tekitatud kulud ei ole abikõlblikud.

KÜSK esitab abikõlblikkuse perioodi alg- ja lõppkuupäeva vooru avamise teates. Abikõlblikkuse periood algab taotluse esitamisest ja lõpeb samuti 30. novembril, kui KÜSK ei ole vooru välja kuulutades määranud varasemat tähtaega.

Lõike 3 järgi saab KÜSK pikendada abikõlblikkuse perioodi üksnes põhjendatud juhtudel. Nii on KÜSK-il võimalik hoida ära põhjendamatud viivitused, kuid samas ja pakkuda

paindlikkust olukordades, kus projekti elluviimisel tekivad ootamatud ja toetuse saajast sõltumatud viivitused, nagu:

- loodusõnnetused või muud ettenägematud takistused;
- viivitused koostööpartnerite poolt;
- sellised projekti elluviimise tingimuste olulised muudatused, mida ei olnud võimalik ette näha.

Pikendamise avaldus esitatakse läbi taotluste menetlemise infosüsteemi (TMS), tuues pikendamise põhjused ja tõendid viivituste kohta ning näidaes ära, kuidas tagatakse projekti eesmärkide saavutamine taotletud lisaaja jooksul. KÜSK lahendab taotluse 10 tööpäeva jooksul ning teavitab sellest taotlejat läbi TMS-i. Pikendamise taotlemisel tuleb silmas pida reeglit, et avaldus oleks esitatud hiljemalt 20 tööpäeva enne perioodi lõppu ehk vooru avamise teates ettenähtud tähtaega. Niisugune menetluskord aitab vältida perioodi põhjendamatu pikendamist ning tagada toetuse sihipärast kasutamist võrdsetel tingimustel.

Paragrahviga 9 reguleeritakse taotlusvooru eelarve ja toetuse ülemmäär.

Lõike 1 kohaselt kujuneb taotlusvooru eelarve vastavalt riigieelarvest sihtotstarbeliselt eraldatud vahenditele konkreetse kalendriaasta kohta.

Lõige 2 sätestab taotlusvoorus jagatavate toetuste osakaalud projektide lõikes. Kalendriaastaks eraldatud eelarvest toetatakse 10% ulatuses arenguhüpet ettevalmistavaid projekte, 45% ulatuses piirkondlike vabaühenduste projekte ja 45% ulatuses üleriigiliselt või rahvusvaheliselt tegutsevate vabaühenduste projekte. Seega 90% kummagi taotlusvooru toetustest kokku on suunatud arenguhüppe projektidele ning viimastest omakorda 50% moodustab piirkondlike vabaühenduste rahastus.

Lõike 3 kohaselt on ühe taotluse toetuse ülemmäär toetuse andmise perioodil ühe toetuse saaja kohta arenguhüpet ettevalmistavate projektide puhul 4000 eurot. Omafinantseeringut selles voorus ei nõuta.

Lõige 4 sätestab toetuse ülemmäära 25 000 eurot ning 5% omafinantseeringu nõude arenguhüppe voorus. Nõutava omafinantseeringu summa arvutatakse projekti eelarvest.

Ettenähtud piirmäärad aitavad saavutada toetuste proportsionaalse jaotuse vastavalt toetuse eesmärgile. Lõikes 2 toodud osakaalud tagavad piirkondlike vabaühenduste toetamise proportsiooni suhtes üleriigiliste ja rahvusvaheliselt tegutsevate vabaühenduste projektidega.

Lõikes 5 sätestatakse piirang, et ühes taotlusvoorus saab üks taotleja esitada ühe taotluse. Piirang aitab tagada piiratud ressursi võimalikult laialdase kasutamise, välistamata samal ajal võimalust taotleda toetust nii arenguhüppe ettevalmistamiseks kui arenguhüppeks. Tuleb tähele panna, et samas voorus ei saa üks isik ega ka ühe ettevõtjana käsitletavat mitu isikut taotleda toetust rohkem kui ühele projektile. Piirang kehtib sõltumata vabaühenduse tegutsemispiirkonnast.

3. peatükk. Nõuded taotlejale ja taotlusele

Paragrahviga 10 sätestatakse toetuse taotlejaks kvalifitseerumise nõuded.

Toetuse taotlejaks võib olla Eestis registrisse kantud mittetulundusühing või sihtasutus, mis ei ole riigi ega kohaliku omavalitsuse, erakonna, äriühingu(te) või nende liidu, ametiühingu või kutseliidu valitseva mõju all. Seega on taotlejatena välistatud seltsingud, erakonnad, äriühingud ning riigi või kohaliku omavalitsuse asutatud ja nende kontrolli all olevad mittetulundusühingud ja sihtasutused või nendest moodustatud võrgustikud ja katusliidud ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud.

Õigusmõiste „valitsev mõju“ sisustamisel lähtutakse konkurentsiseaduse § 2 lõikes 4 sätestatust, kohaldades seda käesoleva määruse sisu ja selle rakendamisega seotud juriidiliste isikute liikide kontekstis.² Näiteks tuleb silmas pidada, et ühel taotlejal ei oleks teise suhtes põhikirjaliselt sarnast kontrolli nagu ema- ja tütarettevõtja suhtes.

Taotleja peab vastama tingimustele, mille alusel tuvastatakse, kas taotleja on seaduskuulekas ja usaldusväärne ning kas tal on tegevuste elluviimiseks vajalik suutlikkus ja valdkondlik pädevus, sealhulgas võime korrektselt asjaajamist korraldada ja oma kohustusi täita.

Taotleja peab olema suuteline kavandatud tegevust ellu viima. Taotlejal ei tohi olla majandusaasta aruanded esitamata, KÜSKiga sõlmitud riigieelarvelise toetuse lepingu rikkumist ega muid kehtivaid kohustusi KÜSKi ees. Samuti ei tohi taotleja juhtorgani liikmel olla KÜSKi ees kohustusi, mis on nõuetekohaselt täitmata. Majandusaasta aruannete esitamise kontrollimine võib näidata KÜSKile, et taotlejal on probleeme oma kohustuste täitmise ja aruandlusega või ta väldib aruannete esitamist tahtlikult. Majandusaasta aruande esitamist kontrollitakse äriregistrist.

Taotlejal ei tohi olla maksuvõlga, välja arvatud juhul, kui see võlg on täies ulatuses ajatatud. Eesmärk on mitte toetada isikuid, kes on jätnud oma kohustused riigi ees täitmata. Teavet maksuvõla kohta saadakse Maksu- ja Tolliametilt. Maksukorralduse seaduse § 27 lõike 1 punktide 4 ja 5 järgi on maksuvõla ning ajatatud maksuvõla andmed avalik teave, mida maksuhaldur võib igaühele avaldada ilma maksukohustuslase nõusoleku ja teadmisseta.

Kui taotleja on varem saanud riigieelarvest, Euroopa Liidu või muudest vahenditest toetust, mis on tulnud tagasi maksta, saab ta toetust üksnes juhul, kui kõik tagasimaksed on tehtud määratud tähtajaks ja nõutud summas. See on vajalik selleks, et vältida olukorda, kus riik toetab taotlejat, kes ei täida oma kohustusi. Silmas on peetud kõiki riigieelarvelistest vahenditest makstavaid toetusi (mitte üksnes KÜSKi makstud toetusi), Euroopa Liidu makstavaid toetusi või muudest välisvahenditest makstavaid toetusi. Nõude mõte on tagada taotleja kohustuste tähtaegset täitmist, mitte panna isikut tegema tagasimakseid ennetähtaegselt.

² KonkS § 2 lg 4: „Valitsev mõju on võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.“

Samuti on oluline, et taotleja suhtes ei ole algatatud pankroti- või likvideerimismenetlust ega sundlõpetamist. Kui selgub vastupidine, saab järeldada, et taotlejal puudub tegevuse elluviimiseks vajalik finants-, haldus- ja toimimissuutlikkus. Teavet pankroti, likvideerimise ja sundlõpetamise menetluse kohta saab äriregistrist, samuti väljaandest Ametlikud Teadaanded.

Lisaks ei tohi taotleja ega tema juhtorgani liige olla karistatud riigivastase, avaliku julgeoleku või avaliku usalduse vastase, majanduslase, ametialase või varavastase kuriteo eest või kui teda on karistatud, siis peavad olema karistusandmed karistusregistrist kustutatud.

Paragrahviga 11 määratakse kindlaks andmed, mida taotlus peab sisaldama, ja nõuded taotluse sisule.

Lõikes 1 nähakse ette taotluse eestikeelsus ja üldine tingimus taotluse sisule, mille kohaselt taotleja peab esitama teabe, mis on vajalik kontrollimaks taotleja ja taotluse vastavust määruse nõuetele. Sellekohaselt tuleb taotlejal esitada täiendavalt § 11 lõigete 2 ja 3 järgi nõutavale teabele ka näiteks andmed seoses enda ja endaga seotud ettevõtja majandustegevusega, mis on vajalikud §-s 5 sätestatud vähese tähtsusega abi ja selle lubatavuse kindlakstegemiseks. KÜSK-il on võimalik saada teavet ka avalikest andmebaasidest (nt kontrollida registrist vähese tähtsusega abi jääki), kuid see ei välista kohustust esitada asjakohane teave taotluses. Eeldatavalt on taotlejale teada temaga seotud majandustegevuse asjaolud nagu ka see, kas ta moodustab ühe ettevõtja mõne muu isikuga.

Lõike 2 järgi peab taotlus vormiliselt sisaldama vähemalt teavet taotleja (sh nimi, registrikood, kontaktandmed, arveldusandmed), projekti eesmärgi ja planeeritavate tegevuste, taotletava toetuse summa ja esindusõigusliku isiku kohta. Samuti peab taotlus sisaldama projekti eelarvet abikõlblike kulude lõikes ja taotletava toetuse summat. Arenguhüppe vooru puhul peab olema toodud omafinantseeringu suurus. Nimetatud teave ja andmed on aluseks käesoleva määruse §-s 14 sätestatud esmaseks nõuetelevastavuse kontrolliks.

Lõikes 3 on sätestatud olulised nõuded, millele taotlus peab vastama. Punkti 1 kohaselt peab taotlus sisaldama kinnitust vastavuse kohta määruuses taotlusele ja taotlejale sätestatud tingimustele. Nõue kinnitada vastavust eeltoodud tingimustele tagab, et taotleja on teadlik toetuse saamise eelduseks seatud nõuetest ja vastab neile. Punkt 2 seab tingimuseks sama projekti topeletrahastuse puudumise. See nõue välistab olukorrad, kus sama projekti jaoks saadakse rahastust mitmest allikast, mis võiks viia topeletrahastamiseni ja ressursside ebatõhusa kasutamiseni. Samuti aitab see säilitada rahastamise läbipaistvust ja ausust. Punkti 3 kohaselt sisaldab taotlus taotleja senise tegevuse ja selle tulemuste ning mõju kirjeldust. Punkt 4 nõuab arenguhüppe ettevalmistamise projektide puhul, et taotlus sisaldaks analüüsi tegevustest, mis tõstavad taotleja võimekust oma põhikirjalisi avalikes huvides eesmärgi saavutada. Teave on KÜSKile vajalik hindamaks taotluse vastavust hindamiskriteeriumidele, sh taotleja võimekust taotlusega seotud eesmärgi saavutada ja mõõta, sihtrühmale tõendatud väärtust ja mõju luua. Punkt 5 nõuab, et arenguhüppe voorus esitataks taotluses tegevuskava. Punktis 6 sisalduv sõltumatu arengueksperdi nõue kehtib kummaski taotlusvoorus. Taotlus

peab sisaldama väljastpoolt toetust taotlevat vabaühendust kaasatava arengueksperdi digiallkirjastatud kinnituskirja, mis kinnitab valmisolekut nõustada taotlejat toetatavate tegevuste elluviimisel, tutvumist käesoleva määruse tingimustega ja taotleja taotlusega.

Lõikes 4 seatakse nõue tõendada taotluse esitaja esindusõigust. See aitab vältida olukordi, kus taotlusi esitavad isikud, kellel asjaomane õigus puudub. Ühise esindusõiguse korral nõutav kõigi esindusõiguslike isikute allkiri tagab otsuste legitiimsuse ja organisatsiooni juhtorgani täieliku heakskiidu.

4. peatükk. Taotlusvooru avamine, taotluse esitamine ja menetlemine ning taotluse kohta otsuse tegemine

Paragrahv 12 sätestab, et KÜSK teatab taotlusvooru avamisest, selle tingimustest ja eelarvest oma veebilehel vähemalt seitse kalendripäeva enne taotlusvooru avamise päeva. Teade peab sisaldama vähemalt KÜSKi andmeid, sihtrühma kirjeldust, taotluse esitamise tähtaega, TMS veebiaadressi ning taotlusvooru tingimusi.

Taotlusvooru tingimustes esitatakse vähemalt toetuse andmise eesmärk ja oodatavad tulemused, toetuse abikõlblikkuse periood ja eelarve, nõuded taotlejale ja taotlusele ning taotluse hindamise kriteeriumid. Taotlusvoor on avatud vähemalt 30 kalendripäeva, mis tagab taotlejatele piisava aja taotluse ettevalmistamiseks. Taotleja esitab taotluse kehtival KÜSK-i taotlusvormil TMS-is, tagades taotluse menetluse läbipaistvuse ja järjepidevuse.

Paragrahv 13 sätestab taotluse menetluskorra.

Lõike 1 kohaselt koosneb taotluse menetlus kolmest põhietapist: 1) taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontroll, 2) taotluse hindamine, 3) otsuse tegemine taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta.

Lõike 2 kohaselt on menetlustähtaeg kuni 70 tööpäeva taotluse esitamise tähtajast arvates. Antud ajaraam võimaldab ühelt poolt KÜSKil teha kaalutletud otsuseid vastavalt järjepidevale praktikale ning teisalt loob ettenähtava selguse taotleja jaoks ning võimaldab tal kavandada oma tegevusi.

Paragrahviga 14 reguleeritakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimist.

Lõigete 1–3 kohaselt kontrollib KÜSK, kas taotleja ja esitatud taotlus vastavad määruses sätestatud nõuetele. Kui taotlus sisaldab vormilisi puudusi, teavitab KÜSK taotlejat ning määrab mõistliku tähtaja nende kõrvaldamiseks. Puuduste kõrvaldamise ajaks peatub taotluse menetlemine aeg. Taotlejal on õigus esitatud taotlust täiendada ja muuta üksnes KÜSKi osutatud puuduste kõrvaldamiseks. See tähendab, et pärast taotluse esitamist ei ole taotlejal õigus seda omaalgatuslikult parandada ega täiendada. Kui taotleja ei kõrvalda puudusi määratud tähtjaks või esitatud lisateave ei täida nõuet, võib KÜSK jätta taotluse kontrollimata ja sisuliselt läbi vaatamata ning teha rahuldamata jätmise otsuse, teavitades sellest taotlejat.

Lõike 4 kohaselt tunnistatakse taotlus ja taotleja nõuetele vastavaks, kui kontrollimisel ei tuvastatud vastuolu määruses taotlusele ja taotlejale sätestatud tingimustele. Esmane

vormiline kontroll teeb kindlaks, kas taotleja vastab taotlusvoorus kvalifitseerumiseks ettenähtud nõuetele, kas kõik nõutavad andmed ja kinnitused on esitatud jms.

Lõike 5 kohaselt teeb KÜSK taotleja või taotluse nõuetele mittevastavuse korral taotluse rahuldamata jätmise otsuse 14 tööpäeva jooksul alates vormilise kontrolli lõpetamisest, mille kohta taotleja on saanud TMS-i kaudu teate. Kui vahepeal on KÜSK algatanud puuduste kõrvaldamise, siis pikeneb 14-tööpäevane menetlustähtaeg puuduste kõrvaldamiseks antud tähtaja võrra. Selline kord tagab nõuetele mittevastavate taotluste võimalikult tõhusa eemaldamise taotlusvoorust ning võimaldab KÜSKi hindajatel keskenduda nõuetekohaste taotluste sisulisele hindamisele. Seeläbi tagatakse kohane menetlus ning taotlejate võrdne kohtlemine.

Paragrahv 15 reguleerib nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste sisulist hindamist, sätestades hindamiskriteeriumid arenguhüpet ettevalmistava ja arenguhüppe taotlusvooru kohta ning valiku korra.

Nõuetekohaseid taotlusi hindavad KÜSK-i hindajate kogu kolm sõltumatut hindajat (edaspidi *hindajad*). Vajaduse korral võib KÜSK-i juhatus määrata lisaks hindajaks kogusse mittekuuluvaid valdkonna asjatundjaid. Hindajad peavad kooskõlas korruptsioonivastase seadusega kinnitama oma erapooletust ning sõltumatust hinnatava taotluse ja taotleja suhtes. Seotuse olemasolu korral on hindaja kohustatud ennast HMS §-s 10 toodud tingimustel ja korras taandama.

Toetuste sisuline läbivaatamine ühtsetel alustel tagab, et toetust saavad professionaalselt korraldatud ja avalikku huvi teenivad projektid. Läbipaistvad ja selgelt kirjeldatud hindamiskriteeriumid on taotlejale abiks taotluse koostamisel ning tegevuste ja tulemuste kirjeldamisel. Teisalt on kriteeriumid juhendiks taotluste hindajatele ja otsuse tegijatele.

Kokku saab ühele taotlusele anda maksimaalselt 100 punkti. Et vältida olukorda, kus küll nõuetele vastav, kuid sisuliselt nõrk taotlus saaks rahastuse, nähakse taotluse sisule ette miinimumpunktisumma, milleks on 70 punkti. Lävendi kehtestamine tagab, et toetust saavad ainult need taotlused, mis on piisavalt asjakohased ja kvaliteetse sisuga.

Lõike 2 järgi toimub arenguhüpet ettevalmistavate taotluste hindamine kuue kriteeriumi alusel, mille eest antavate hinnete summa on maksimaalselt 100 punkti. Esimene kriteerium (15% maksimaalsest koondhindest) on kogukondliku, ühiskondliku, valdkondliku või sihtrühma probleemi kirjeldus ja olulisuse põhjendus. Teine kriteerium (20% maksimaalsest koondhindest) väljendab taotleja võimekust avalikes huvides seatud eesmäärke saavutada ja neid mõõta, oma sihtrühmale tõendatud väärtust ja mõju luua. Kolmas kriteerium (20% maksimaalsest koondhindest) näitab taotleja vajaduse põhjendust arenguhüppeks, teenuste või toodete pakkumise väljaarendamiseks. Neljas kriteerium (20% maksimaalsest koondhindest) on kavandatud tegevuste piisavus, arusaadavus ja vastavus taotlusvooru eesmärgi saavutamisele. Viies kriteerium (15% maksimaalsest koondhindest) on projekti meeskonna, partnerite, vabatahtlike, arengueksperdi asjakohasus ja rolli kirjeldus. Kuues kriteerium (10% maksimaalsest koondhindest) on projekti kulude kalkulatsiooni läbimõeldus ja mõistlikkus tulemuse saavutamiseks.

Lõike 3 järgi toimub arenguhüppe taotluste hindamine viie kriteeriumi alusel, millest igaühe eest antavate hinnete summa on maksimaalselt 100 punkti. Esimene kriteerium (20% maksimaalsest koondhindest) näitab taotleja võimekust avalikes huvides seatud eesmäärke

saavutada ja neid mõõta, omasihtrühmale tõendatud väärtust ja mõju luua. Teine kriteerium (25% maksimaalsest koondhindest) on projekti ettevalmistamise sisukus, arenguvajaduste analüüsi põhjalikkus, sellest lähtudes projekti vajalikkuse põhjendus ja selle vastavus taotlusvooru eesmärgile seatud tulemuste ja nende mõõtmise realistlikkus. Kolmas kriteerium (30% maksimaalsest koondhindest) on kavandatud tegevuste piisavus, arusaadavus ja vastavus vabaühenduse arendamise vajadustele ning nende teostatavus ja tulemuste jätkusuutlikkus. Neljas kriteerium on (15% maksimaalsest koondhindest) projekti meeskonna, partnerite, vabatahtlike, arengueksperdi asjakohasus ja rolli kirjeldus. Viies kriteerium (10% maksimaalsest koondhindest) on projekti kulude kalkulatsiooni läbimõeldus ja mõistlikkus tulemuse saavutamiseks.

Nõuetele vastavate taotluste hindamistulemuste ja ettepanekute arutamiseks toimub hindajate koosolek.

Lõige 4 näeb ette, kuidas hindamistulemuste põhjal moodustatakse paremusjärjestus. Taotluse koondhinne moodustub sellele taotlusele hindajate antud punktide summa jagamisel hindajate arvuga. Kui hindajad on andnud samale taotlusele oluliselt erinevaid koondhindmeid (üle 25-punktiline vahe), peavad nad erinevuse põhjuseid ühiselt arutama. Selline nõue aitab vältida hindamisvigu ja vähendada subjektiivsuse mõju, saavutades ühtlasema ning põhjendatuma hindamistulemuse.

Lõigetes 5 ja 6 sätestatakse täiendavad hindamisreeglid juhuks, kui esmaste hindamistulemuste järgi on kahe või enama taotluse koondhinne võrdne.

Arenguhüpet ettevalmistavas voorus saab sel juhul kõrgema koha paremusjärjestuses taotlus, mille lg 2 punktides 2 ja 3 liidetud punktisumma on suurem ehk taotleja võimekus avalikes huvides seatud eesmärgi saavutada ja neid mõõta, oma sihtrühmale tõendatud väärtust ja mõju luua (p 2) ja taotleja vajaduse põhjendus arenguhüppeks, teenuste või toodete pakkumise väljaarendamiseks (p 3). Kui nii liidetud punktisummad on võrdsed, siis saab pingereas eelise taotlus, mis on saanud rohkem punkte vastavalt lg 2 p 4 kriteeriumile ehk kavandatud tegevuste piisavuse, arusaadavuse ja vastavuse eest taotlusvooru eesmärgi saavutamisele. Kui ka seejärel on punktisummad võrdsed, saab eelise ajaliselt varem esitatud taotlus.

Arenguhüppe voorus saab esmase võrdse koondhinne korral eelise taotlus, mille lg 3 punktides 2 ja 3 liidetud punktisumma on suurem ehk projekti ettevalmistamise sisukus, arenguvajaduste analüüsi põhjalikkus, sellest lähtudes projekti vajalikkuse põhjendus ja selle vastavus taotlusvooru eesmärgile seatud tulemuste ja nende mõõtmise realistlikkus (p 2) ja kavandatud tegevuste piisavus, arusaadavus ja vastavus vabaühenduse arendamise vajadustele ning nende teostatavus ja tulemuste jätkusuutlikkus (p 3). Kui nii liidetud punktisummad on võrdsed, siis saab pingereas eelise taotlus, mis on saanud rohkem punkte vastavalt lg 3 p 1 kriteeriumile ehk taotleja võimekuse eest avalikes huvides seatud eesmärgi saavutada ja neid mõõta, oma sihtrühmale tõendatud väärtust ja mõju luua. Kui ka seejärel on punktisummad võrdsed, saab eelise ajaliselt varem esitatud taotlus.

Lõige 7 sätestab taotluse maksimaalse koondhinne 100 punkti ja sellest vähemalt 70 punkti lävendi, millest allapoole jääb taotlus rahuldamata.

Lõike 8 järgi taotlused, mis on saanud vähemalt 70 punkti, järjestatakse hindamistulemuste alusel alates kõrgeimast koondhindest. Toetust eraldatakse vastavalt sellele järjestusele kuni

vastava vooru eelarve ammendumiseni. Kui taotlusvooru eelarve ammendub, jäävad madalamale järjestatud taotlused rahastusest välja, isegi kui nende hinne ületab lävendi.

Lõike 9 kohaselt ei kuulu taotlusi hinnanud hindajate nimed avalikustamisele. Hindamisprotsessi konfidentsiaalsuse tagamiseks ei avalikustata teavet, milles taotluste hindajate nimed on isikuliselt seostatud nende antud kriteeriumipõhiste hindamispunktidega. See tagab hindamise erapooletuse ja usaldusväärsuse. Andmekaitse Inspeksioon on väljendanud seisukohta, et „eksperdi nime avalikustamine kujul, mil see on kokkuviidav tema antud hindamispunktide ja/või hinnangute/kommentaaridega, võib kaasa tuua hindajale eraelu olulise riive nt võimaliku rünnaku näol“.³

Paragrahviga 16 reguleeritakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsuse tegemise tingimused ja kord.

KÜSKi juhatus teeb taotluse rahuldamise otsuse taotluse hindamise paremusjärjestuse alusel, kui taotleja ja taotlus vastavad nii vormiliselt kui ka sisuliselt kõikidele nõuetele ning taotluse rahuldamiseks on olemas piisavad eelarvevahendid.

Taotluse rahuldamise otsuses sätestatakse vähemalt otsuse kuupäev, toetuse saaja andmed, toetuse summa ja toetatavad tegevused ning aruande esitamise tähtaeg. Samuti sisaldab otsus viidet vaidlustamise korra kohta. Taotluse rahuldamata jätmise otsus keskendub sisulises osas taotluse rahuldamata jätmise põhjendusele.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui see ei vasta täielikult määruse vormilistele või sisulistele nõuetele. Rahuldamata jätmise aluseks võib samuti olla taotluste rohkuse korral piisavate eelarvevahendite puudumine, olukord, kus selgub, et taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid ning puudused on KÜSKi määratud tähtjaks kõrvaldamata, või kui taotleja või temaga seotud isik mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Samuti kui esitatud taotlus ei kogu hindamisel vähemalt 70 punkti. Taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse vähemalt otsuse tegemise kuupäev, taotleja nimi, otsuse põhjendus ning selgitus otsuse vaidlustamise korra kohta.

Taotlejat teavitatakse tema taotluse rahuldamisest või rahuldamata jätmisest elektrooniliselt TSM-is hiljemalt 10 tööpäeva jooksul pärast taotluste lõpliku paremusjärjestuse selgumist taotlusvoorus.

Kõigi toetust saanud vabaühenduste nimed koos projekti nime ja toetussummaga avaldatakse KÜSKi veebilehel, et toetuse andmine oleks avalik ja läbipaistev.

5. peatükk. Toetuse maksmise tingimused, aruandlus ja tagasinõudmine

Paragrahviga 17 reguleeritakse riigieelarvelise toetuse väljamaksmise tingimusi.

Kui KÜSKi juhatus otsustab, et taotlus rahuldatakse täielikult, maksab KÜSK toetuse välja toetuse saajale ühes osas ettemaksena 20 tööpäeva jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemise järgselt. Toetuse maksmine ettemaksuna ühes osas võimaldab toetuse saajal projekti tegevustega õigeaegselt alustada ja vältida rahavoogude puudujäägist tulenevaid takistusi. See on eriti oluline väiksemate organisatsioonide puhul, kellel puudub võimekus katta tegevusi oma vahenditest ja oodata hilisemat kulude hüvitamist. Toetuse eesmärgipärase kasutamise

³ Andmekaitse Inspeksiooni 02.10.2024. a vaideotsus nr 2.1-3/24/807-1947-10, p 17.

tagamiseks on toetuse saaja kohustatud täitma määruses sätestatud aruandlus-, järelevalve- ja teavituskohustusi, eristama kulusid raamatupidamises ning võimaldama KÜSKil kontrollida toetatud tegevuste elluviimist. Nii tagatakse, et ettemaksuna makstud toetus kasutatakse sihipäraselt ja läbipaistvalt.

Paragrahv 18 reguleerib taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist. Sätted seonduvad määruse §-s 21 ettenähtud toetuse tagasinõudmise regulatsiooniga.

Lõike 1 kohaselt on võimalik KÜSKil taotluse rahuldamise otsus edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada seaduses või otsuses endas ettenähtud alustel. Seaduse järgi saab haldusakti isiku kahjuks tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada üksnes piiratud juhtudel. Haldusmenetluse seaduse § 66 lg 3 järgi on see võimalik toetuse mitte-eesmärgipärane kasutamise, samuti haldusaktiga seotud lisakohustuse mittetäitmise korral. Lisaks juhtudel, mis on seaduses või haldusaktis endas ette nähtud. Võrreldes seaduses sätestatuga võib taotluse rahuldamise otsuses ette näha otsuse tagasiulatuva kehtetuks tunnistamise näiteks olukorras, kus ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud, toetuse saaja taotletud muudatusi ei rahuldata ja projekti ei saa esialgsel kujul ellu viia või kui toetuse saaja avaldab soovi toetuse kasutamisest loobuda. Selgelt ettenähtav võimalus isiku kasuks tehtud toetuse määramise otsust tagasi pöörata tagab avaliku raha otstarbeka kasutamise ning isikute võrdse kohtlemise.

Lõige 2 täpsustab ärakuulamisõiguse kasutamise korda, sätestades taotleja õiguse 10 tööpäeva jooksul KÜSK-ilt vastava teate saamisest esitada oma seisukohad ja vastuväited seoses otsuse kehtetuks tunnistamisega. See tähendab, et KÜSK peab enne taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist sellest taotlejale teada andma, näidates ära põhjendused ja tõendid. Taotlejale peab jääma vastamiseks vähemalt 10 tööpäeva. Toetust on võimalik tagasi nõuda määruse §-s 21 ning riigieelarve seaduses ettenähtud alustel ja korras. Määruse § 21 lg 1 p 5 järgi on otsuse kehtetuks tunnistamine üks alus toetuse tagasinõudmiseks. Toetuse tagasinõudmise korral peab KÜSK aga igal juhul kaaluma, kas sellega seoses on vaja taotluse rahuldamise otsus täielikult või osaliselt, edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistada. Taotluse rahuldamise otsuse tervikuna tagasiulatuvalt kehtetuks tunnistamine on asjakohane juhul, kui sisuliselt otsustatakse kogu toetus tühistada. Toetuse tagasimaksmine toimub vastavalt riigieelarve seaduse § 55¹ lõigetes 4-8 ettenähtule. Toetus tuleb tagasi maksta 60 päeva jooksul arvates sellekohase otsuse saamisest.

Paragrahv 19 sätestab toetuse saaja teavituskohustuse, mille eesmärk on tagada toetuse kasutamise läbipaistvus ning suurendada laiema avalikkuse teadlikkust projekti eesmärkidest, tegevustest ja planeeritud tulemustest. Nõuete kohaselt peab toetuse saaja avalikustama teabe toetuse ja projekti kohta seotud infokanalites ning viitama KÜSKile ja Siseministeeriumile taasesitatavas vormis, üldjuhul kirjalikult ja visuaalselt. Välistatud pole ka muud salvestatud väljendusviisid. Toetuse andja ametlikud logod on leitavad KÜSKi kodulehel aadressil: <https://kysk.ee/taotlejale/>. Siseministeeriumi ametlikud logod on leitavad aadressil: <https://riigikantselei.ee/valitsuslogo>.

Paragrahviga 20 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruandluskohustuse nõuded, millega reguleeritakse seda, kuidas toimub toetuse saaja aruandlus, millised on tähtjad, aruannete kontrollimise kord ja võimalikud tagajärjed, kui aruandlus või projektitegevused ei vasta nõuetele.

Toetuse saaja esitab aruande toetuse rahuldamise otsuses määratud tähtjaks. Aruanne võimaldab KÜSKil hinnata, kuidas projekti tegevused ja eesmärgid on projekti kestel ellu viidud, ning tuvastada võimalikke kõrvalekaldeid. Aruanne peab andma KÜSKile ülevaate

kavandatud tegevuste üldisest tulemuslikkusest, nende mõjust ja tegevuste jätkusuutlikkusest. Arengühuppe ettevalmistava toetuse aruandele lisatakse arengühuppe tegevuskava ning kaasatud sõltumatu arengueksperdi digiallkirjastatud hinnang sellele. Arengühuppe toetuse kohta esitatakse aruanne koos kaasatud sõltumatu arengueksperdi digiallkirjastatud hinnanguga taotleja arengule ja indikaatorid muutuse mõõtmiseks. Taoline järelevalve suurendab läbipaistvust ja aitab tagada avalike vahendite tõhusa kasutamise. Aruande eesmärk on tagada, et tegevused on ellu viidud tulemuslikult, toetuse vahendeid on kasutatud eesmärgipäraselt ja kõik tegevused vastavad tegevus- ja ajakavale.

Aruanded peab esitama esindusõiguslik isik ja aruannete koostamiseks tuleb kasutada TMS-is olevaid aruandevorme. Kui aruande kontrollimisel ilmnevad puudused (näiteks ebatäpsused, lisadokumentide puudumine), on KÜSKil õigus teha ettepanek nende kõrvaldamiseks.

KÜSK ei saa esitatud aruannet kinnitada, kui toetuse saaja aruandluses või toetuse kasutamisega seotud dokumentides on esitatud ebaõigeid või puudulikke andmeid või kui projekti tegevusi ei ole taotluse rahuldamise otsuses kokku lepitud tähtajaks ja tingimustel ellu viidud või need ei ole tõendatud. Olenevalt asjaoludest võib KÜSK anda sellistel juhtudel taotlejale parandamisvõimaluse või otsustada toetus osaliselt või täies ulatuses tagasi nõuda. Selle sättega tagatakse, et toetuse kasutamine oleks läbipaistev ja kontrollitav.

Paragrahviga 21 reguleeritakse toetuse tagasinõudmist, -maksmist ja ajatamist, sätestades vastava korra, täpsustades toetuse tagasinõudmise aluseid ja sätestades erisuse tagasinõude määra osas. Paragrahvis sätestatakse riigieelarve seaduse § 55¹ lg 2 järgi täpsustavad tingimused, mille korral on KÜSKil õigus nõuda makstud toetus osaliselt või täielikult tagasi. Need tingimused on mõeldud selleks, et toetust kasutataks sihipäraselt, läbipaistvalt ja kooskõlas määruses sätestatud nõuetega. KÜSK otsustab toetuse täieliku või osalise tagasinõudmise algatamise igal üksikjuhul kõiki olulisi asjaolusid arvestades.

Toetuse tagasinõudmise alused hõlmavad juhtumeid, mille puhul ei ole tagatud toetuse eesmärgipärane kasutamine. Täpsemalt, kui taotluse saaja ei täida oma tõendamiskohustust projekti tulemuste ja eesmärgi saavutamiseks, projekti tulemuste ja eesmärgi saavutamine pole tõendatud, tehtud tegevused ei vasta toetuse rahuldamise otsusele või pole tõendatud. Samuti, kui kantud kulud on mitteabikõlblikud, ei vasta nõuetele või taotluse rahuldamise otsusele. Tagasinõudmine on põhjendatud ka juhul, kui toetuse saaja on jätnud aruande tähtaegselt ja nõuetekohaselt esitamata. Eraldi aluse toetuse tagasinõudmiseks annab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine.

Olulised rikkumised teavituspõuetes või tähtaegade ületamine võivad samuti põhjustada tagasinõude. Sellised rikkumised võivad kahjustada projekti avalikku nähtavust või mõjutada teiste seotud osaliste tööd ja eesmärke. Teavituspõued tulenevad käesoleva määruse §-st 19. Toetus tuleb tagasi maksta, kui toetuse saaja on rikkunud määruses kehtestatud nõudeid või taotluse rahuldamise otsuses kehtestatud tingimusi või kui selgub, et toetuse saaja on mõjutanud toetuse saamist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Taotleja peab vastama määruses esitatud nõuetele ka pärast taotluse rahuldamist projekte ellu viies. Sellest tulenevalt on tagasinõudmine võimalik ka näiteks juhul, kui toetuse saajal on KÜSKi ees muid täitmata rahalisi kohustusi, millest nähtub tema ebausaldusväärsus rahaliste kohustuste täitmisel.

Kui toetus jääb abikõlblikkuse perioodi lõpuks kasutamata või toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobumise kohta, on toetuse tagasinõudmine loogiline samm, et vältida

vahendite mitte-eesmärgipärast kasutamist. Täpsustus on vajalik, kuna KÜSKi teistes taotlusvoorudes on selliseid olukordi esinenud.

Toodud tingimused tagavad, et toetust kasutatakse läbipaistvalt ja tulemuslikult, toetades taotlusvooru eesmärke parimal viisil ning minimeerides väärkasutuse riski.

Riigieelarve seaduse § 55¹ lg 3 punktide 1 ja 2 järgi võib toetuse andja loobuda seaduses sätestatud alustel toetuse tagasinõudmisest, kui:

- 1) toetust ei ole võimalik sihipäraselt kasutada vääramatu jõu või toetuse saaja tahtest sõltumatu muu asjaolu tõttu;
- 2) toetuse saaja on avastanud ja toetuse andjat esimesel võimalusel teavitanud, et talle on hüvitatud kulu, mida toetusest ei hüvitata, ning on tagastanud toetuse või selle osa toetuse andmise tingimustes sätestatud viisil.

Lisaks nimetatud kahele seadusest tulenevale alusele näeb määruse § 21 teine lõige ette, et KÜSK-il on õigus jätta toetus tagasi nõudmata ka juhul, kui toetuse summa on 100 eurot või väiksem. See tingimus on kehtestatud riigieelarve seaduse § 55¹ lg 2 alusel, mis volitab ministrit määrusega kehtestama toetuse täpsustavad või muud tagasinõudmise alused. Erandina ei saa tagasinõudest loobuda juhul, kui isik on toetuse taotlemise või kasutamise korral esitanud teadlikult valeandmeid, on täitnud toetuse saamise või kasutamise seotud tingimused näiliselt ning toetuse kasutamise korral on esinenud kelmus, pettus, korruptsioon või huvide konflikt või ilmneb asjaolu, mille korral ei oleks toetuse taotlust rahuldatud.

KÜSK otsustab toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kaalutlusõiguse kohaselt, hinnates ühtlasi vajadust tunnistada taotluse rahuldamise otsus osaliselt või täielikult, edasi- või tagasiulatuvalt kehtetuks. Kui toetuse saaja on eiranud oma kohustusi või talle kehtestatud nõudeid ja rikkumine tõi kaasa rahalise mõju, kuid KÜSKil ei ole võimalik rahalise mõju suurust hinnata, vähendatakse toetust protsentuaalselt olenevalt rikkumise raskusest ja mõjust kulu abikõlblikkusele. Toetuse tagasinõudmine või toetussumma vähendamine otsustatakse käesoleva määruse §-s 20 sätestatud aruandluse käigus.

KÜSK ei hakka toetust tagasi nõudma, kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse poolte vahel kokkulepitud aja jooksul või kui toetuse saaja avastas ja teatas KÜSKile esimesel võimalusel, et talle on hüvitatud mitteabikõlblik kulu, ning tagastas toetuse. KÜSK-il ei ole siiski kohustust taotlejaga kokku leppida kohustuse või nõude täitmises juhul, kui taotleja poolne minetus on oluline ja tahtlik või muul moel sellist laadi, mis muudab taotleja KÜSKi jaoks ebausaldusväärseks partneriks.

Tagasimakstava toetuse võib KÜSK põhjendatud ajatamistaotluse alusel ajatada. Toetuse tagasimaksmise ajatamiseks esitab toetuse saaja KÜSKile hiljemalt 15 tööpäeva jooksul toetuse tagasinõudmise otsuse kättesaamisest arvates ajatamistaotluse, milles on esitatud ajatamise vajaduse põhjendus ja soovitud tagasimaksmise ajatamiskava. Ajatamistaotlusele peab toetuse saaja lisama finantsseisu kajastavad dokumendid (näiteks kontoväljavõtted, laenulepingute koopiad, teenuseosutamise lepingud, muid tulusid ja kulusid kajastavad lepingud).

Ajatamistaotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta teeb KÜSK otsuse 20 tööpäeva jooksul ajatamistaotluse saamisest arvates. Põhjendatud juhul võib otsuse tegemise tähtaega pikendada mõistliku aja võrra, teavitades sellest toetuse saajat.

Toetuse tagasimaksmise ajatamise perioodi määrab KÜSK, arvestades võimaluse korral toetuse saaja esitatud tagasimaksmise ajatamiskava. Kui esitatud tagasimaksmise ajatamiskava ei ole võimalik arvestada (näiteks on soovitud ajatamiskava esitatud ebamõistlikult pikale perioodile), peab KÜSK ajatamise perioodi määramist põhjendama, kuna tegemist võib olla toetuse saaja kahjuks tehtava otsusega.

Ajatamise otsuse võib tunnistada kehtetuks, kui toetuse saaja ei maksa ajatamiskava kohaselt toetust tagasi.

6. peatükk. Poolte õigused ja kohustused

Paragrahviga 22 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused. Selles paragrahvis sätestatakse toetuse saaja üldised õigused ja kohustused, mis tagavad, et toetuse andmine vastab haldusmenetluse põhimõtetele, ning aitavad täita haldusorgani kohustusi toetuse saajate ees ja tagada toetuse andmise järelevalve.

Lõike 1 järgi on toetuse saajal õigus saada KÜSKilt teavet ja nõuandeid, mis on seotud määruses või taotluse rahuldamise otsuses sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Samuti on toetuse saajal igal ajal õigus toetusest loobuda või see tagastada.

Lõikes 2 on sätestatud toetuse saaja kohustused. Kohustusi rakendatakse alates taotluse rahuldamise otsusest. Toetuse saaja peab tagama taotluses, määruses, toetuse rahuldamise otsuse käskkirjas ja teistes õigusaktides sätestatud kohustuste täitmise ning tegevuse eduka elluviimise, sealhulgas eristama abikõlblikke kulusid raamatupidamises, võimaldama järelevalvet, teavitama viivitamata asjaoludest, mis võivad mõjutada kohustuste täitmist, täitma teavitatusnõudeid, tagastama kasutamata või tagasinõutud toetuse ning säilitama dokumentatsiooni seitse aastat. Teabevahetus KÜSKiga toimub TMSi teel. Ettenähtud nõuded on vajalikud, et tagada toetuse läbipaistev ja korrektne kasutamine, võimaldada tõhusat järelevalvet ning kaitsta avalike vahendite sihipärast ja vastutustundlikku kasutamist.

Paragrahviga 23 sätestatakse toetuse andja õigused ja kohustused.

Lõike 1 järgi on KÜSKil õigus kontrollida toetuse kasutamise eesmärgipärasust, saada toetuse saajalt toetuse kasutamise kohta teavet, tutvuda dokumentidega, nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist ning keelduda toetuse maksmisest, kui toetuse saaja rikub määruses sätestatud tingimusi või kaldub määruses sätestatust muul viisil kõrvale.

Lõike 2 kohaselt juhendab KÜSK taotlejat ja toetuse saajat toetuse andmise ning kasutamise küsimustes ning lahendab KÜSKi otsuse või toimingu peale esitatud vaide. Samuti peab KÜSK edastama taotlejale või toetuse saajale määrusega reguleeritud otsused, kontrollima toetatavate tegevuste elluviimist ning teavitama toetuse saajat määruses ja muudes toetuse kasutamist reguleerivates õigusaktides tehtud muudatustest. Rahastatud tegevuste elluviimise kontrolli vastavalt määruses ja toetuse andmise tingimustes sätestatud nõuetele teostab KÜSK esitatud aruannete, vahetu suhtluse kaudu toetuse saajaga, kohakülastuste ja paikvaatluste põhisel, mis dokumenteeritakse toetuse andja poolt. Toetuse andjal tuleb tagada, et vähese tähtsusega abi andmisel kantakse andmed riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse ning täidetakse muid konkurentsiseaduse 6. peatükis nimetatud kohustusi. KÜSKi ülesandeks on korraldada taotluse vastuvõtmine, registreerimine, menetlemine ja säilitamine vastavalt andmekaitse, infoturbe ja sisekorra nõuetele taotluste menetlemisel. KÜSK on kohustatud säilitama toetuse taotlemise, andmise, kulu abikõlblikkust tõendavad ja muud asjakohased dokumendid kümme aastat alates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Toetuse andja

kohustuste hulka kuulub vaidemenetluse korras KÜSKi otsuse või toimingu peale esitatud vaide lahendamine.

7. peatükk. Vaidemenetlus

Paragrahviga 24 reguleeritakse vaide esitamist ja menetlemist. KÜSKi otsuse või toimingu peale võib esitada vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaide lahendab KÜSK.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle ega rakendata Euroopa Liidu õigust. Eelnõu on kooskõlas VTA määrusega.

5. Määruse mõjud

5.1. Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: toetuse sihtrühmad on mittetulundusühingud ja sihtasutused, mis tegutsevad avalikes huvides ega ole riigi või kohaliku omavalitsuse, erakondade, äriühingute või ameti- ja kutseliitude valitseva mõju all. Arenguhüppe taotlusvoorudes on alates 2018 aastast toetust saanud kokku 148 vabaühendust, arenguhüpet ettevalmistavates voorudes alates 2019 aastast 234 vabaühendust.

Mõju ulatus: toetuse abil korraldatud projektid aitavad arendada vabaühenduste organisatsiooni võimekust ja tuua kaasa soovitud ühiskondlikke arenguid. Oma arengus uuele tasemele jõudvad vabaühendused suudavad paremini ellu viia oma põhikirjalisi avalikes huvides eesmärgid. Ebasoovitava mõju risk on **väike**, kuna toetuste kasutamine on läbipaistev ja reguleeritud ning järelevalve kaudu ennetatakse võimalikke väärkasutusi või huvide konflikte. Võimalik risk võib seonduda ressursside ebaefektiivse kasutamisega, kuid seda maandatakse nõuetekohaste hindamiskriteeriumide ja aruandluse kaudu.

Määruse rakendamisega ei kaasne isikutele täiendavat **halduskoormust**, kuna seni on vabaühendused saanud sarnastel tingimustel ja sarnases menetluskorras taotleda nii arenguhüpet ettevalmistavat kui arenguhüppe toetust. Määrusega vaid ühtlustatakse ja täpsustatakse olemasolevat korda, lisamata kokkuvõttes menetluskoormust toetust taotlevatele ega kolmandatele isikutele.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale on **oluline**, kuid positiivne.

5.2. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm: Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapital töötajad, kes taotlusi menetlevad ja toetuse andja hindamiskogu liikmed. KÜSKis töötab 15 inimest. Toetuse taotluste menetlemise, sealhulgas hindamisega, puutub kokku kõige rohkem viis inimest. Seega on sihtrühm **väike**.

Mõju ulatus: määruse rakendamine ei too kaasa täiendavat töökoormust, kuna KÜSK-il on pikaajaline praktika vastavate taotlusvoorude läbiviimise, taotluste läbivaatamise, hindamise

ja projektide aruandluse alal. Määrus arvestab väljakujunenud praktikat, seda üksnes täpsustades. Seoses sellega ei teki vajadust ka lisatöökohtade järele. Mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju esinemise risk on väike, sest KÜSKi ülesandeid eelnõuga ei muudeta. Seega ei kaasne vajadust muudatustega kohaneda.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju sihtrühmale on väheoluline.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital teeb kõik tegevused seoses toetuse andmisega ehk korraldab taotlusvooru, menetleb toetuse taotlusi, nõustab taotlejaid ja toetuse saajaid ning tagab toetuse andmise ja kasutamise kontrolli kooskõlas määrusega.

Eelnõul puudub vahetu mõju riigieelarve tuludele ja kuludele võrreldes toetuse senise rakendamisega.

Eelnõu rakendamiseks on vaja määrata taotluste hindajad, kelle ülesanne on hinnata taotlusi. Hindajate töö on tasustatud ja seda rahastatakse KÜSK-i eelarvest.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub **üldises korras**, s.o kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Kuna määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi, ei ole vaja planeerida määrusega kohanemiseks lisaaga.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.